

PWYLLGOR CRAFFU PERFFORMIAD

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu Perfformiad a gynhaliwyd yn Siambr y Cyngor, Neuadd y Sir, Rhuthun a thrwy gynhadledd fideo, Dydd Iau, 16 Mawrth 2023 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr Ellie Chard, Ellie Chard, Jon Harland, Carol Holliday, Alan Hughes, Hugh Irving (Cadeirydd), Terry Mendies, Gareth Sandilands (Is-Gadeirydd) a/ac Andrea Tomlin

Aelodau Arweiniol – yn bresennol ar ôl cael gwahoddiad gan y Pwyllgor

Y Cynghorydd Rhys Thomas, Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau yn bresennol ar gyfer eitem 5 a 6 ar y rhaglen.

Y Cynghorydd Emrys Wynne, Aelod Arweiniol y Gymraeg, Diwylliant a Threftadaeth.

Arsylwyr: Y Cynghorydd Huw Hilditch-Roberts

HEFYD YN BRESENNOL

Cyfarwyddwr Corfforaethol: Swyddog Monitro Llywodraethu a Busnes (GW); Pennaeth Cyfathrebu a Gwasanaethau Cwsmeriaid (LG); Swyddog Arweiniol; Tai Cymunedol (GD); Pennaeth Cefnogaeth Gymunedol Dros Dro (AL); Rheolwr Cynllunio Strategol a Thai (AL); Uwch Swyddog Cynllunio Strategol a Thai (JA); Prif Lyfrgellydd (BH); Cydlynnydd Craffu (RE a KE); Gweinyddwr Zoom (NH) a Gweinyddwr Pwyllgorau (SJ)

1 YMDDIHEURIADAU

Cafwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan y Cynghorwyr Chris Evans, Paul Keddie a Diane King.

2 DATGANIADAU O FUDDIANT

Ni ddatganwyd unrhyw gysylltiad personol sy'n rhagfarnu.

3 MATERION BRYN FEL Y'U CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Nid oedd unrhyw fater bryn wedi'i godi gyda'r Cadeirydd na'r Cydlynnydd Craffu cyn dechrau'r cyfarfod.

4 COFNODION Y CYFARFOD DIWETHAF

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Craffu Perfformiad a gynhaliwyd ar 26 Ionawr 2023. Fe:

Penderfynwyd: y dylid derbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 26 Ionawr 2023 fel cofnod gwir a chywir o'r gweithrediadau.

Ni chodwyd unrhyw fater mewn perthynas â chywirdeb y cofnodion. Fodd bynnag, diolchodd yr Is-Gadeirydd, a oedd wedi cadeirio'r cyfarfod uchod, i bawb am fynychu a chyfrannu at drafodaeth adeiladol.

Diolchodd yr holl aelodau a gymerodd ran yn ymweliad y Pwyllgor â gweithdy/ffatri Cefndy ar 1 Mawrth 2023 i bawb a oedd yn gysylltiedig am brofiad llawn gwybodaeth. Anogwyd yr holl gynghorwyr i wneud trefniadau i ymweld â'r cyfleuster ar ryw adeg yn y dyfodol gan eu bod yn teimlo y byddent yn elwa o weld yn union sut yr oedd yn cael ei redeg a'i fanteision i'r gweithlu, y gymuned a'r Cyngor.

Gofynnodd yr aelodau i neges gael ei hanfon ar eu rhan at y Rheolwr a'r staff i ddiolch iddynt am ganiatáu iddynt ymweld.

5 STRATEGAETH TAI A DIGARTREFEDD

Croesawodd y Cadeirydd yr Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau, y Cynghorydd Rhys Thomas ynghyd â swyddogion i arwain yr aelodau drwy'r eitem ar y rhaglen.

Fe wnaeth yr Aelod Arweiniol arwain yr aelodau drwy'r adroddiad (a ddsbarthwyd ymlaen llaw), gan ddweud wrth y Pwyllgor ei fod yn darparu gwybodaeth am y cynnydd a wnaed o ran cyflawni'r Strategaeth Tai a Digartrefedd a'r Cynllun Gweithredu diwygiedig a gymeradwywyd gan y Cyngor Sir ar 8 Rhagfyr 2020. Dywedodd wrth yr aelodau bod y Strategaeth wedi'i rhoi ar waith i barhau hyd at 2026. Cydnabu'r Aelod Arweiniol waith yr Aelodau Arweiniol blaenorol am y gwaith a gwblhawyd yn ystod tymor y Cyngor diwethaf.

Dywedodd wrth yr aelodau bod y Grŵp Tai a Digartrefedd Strategol (SHHG) yn goruchwyllo'r gwaith o gyflawni'r Cynllun Gweithredu, a oedd yn cael ei gadeirio ganddo ef yn ei rôl fel Aelod Arweiniol Tai a Chymunedau. Roedd Aelodau o'r Grŵp yn cynnwys Aelodau Arweiniol â chyfrifoldeb am ardal o dai neu ddigartrefedd o fewn eu portffolios, Penaethiaid Gwasanaeth perthnasol a'r Rheolwr Cynllunio Strategol a Thai. Cyfarfu'r Grŵp bob tri mis er mwyn monitro'r strategaeth ac i rannu gwybodaeth. Roedd y ddogfen yn ddogfen fyw, yn cael ei monitro a'i gweithredu'n rheolaidd. Clywodd yr Aelodau bod y Strategaeth yn cyd-fynd â Chynllun Gweithredu 41 pwynt. Mae'n nodi cyfrifoldebau'r timau perthnasol o fewn y Cyngor mewn mwy o fanylder, a sut roeddent yn gweithio gyda phartneriaid i helpu i gyflawni gweledigaeth y Cyngor ar gyfer tai a digartrefedd. Roedd gan y Strategaeth Tai a Digartrefedd hyd oes o bum mlynedd (2021 - 2026) a byddai angen ei hadolygu erbyn 2026.

Yn ogystal, dywedodd y Rheolwr Cynllunio Strategol a Thai fod crynodeb o'r Strategaeth wedi'i atodi i'r dogfennau a oedd wedi'u cynnwys ym mhecyn y rhaglen, roedd copi o'r strategaeth lawn ar gael ar-lein. I gyd-fynd â'r cynllun gweithredu roedd adroddiad cynnydd ar waith ar gyfer pob pwynt gweithredu ar wahân. Pwysleisiodd wrth yr aelodau fod y Strategaeth yn ddogfen allweddol i'r awdurdod,

ei bod yn ddogfen gorfforaethol a oedd yn darparu fframwaith ar gyfer yr holl waith a gwblhawyd mewn perthynas â thai.

Nododd y Strategaeth chwe "Thema" sydd yn feysydd blaenoriaeth i dargedu camau gweithredu:

- Mwy o gartrefi i fodloni'r angen a'r galw lleol;
- Creu cyflenwad o dai fforddiadwy;
- Sicrhau cartrefi diogel ac iach;
- Atal a rhoi diwedd ar ddigartrefedd yn Sir Ddinbych;
- Cartrefi a chymorth i bobl ddi-amddiffyn;
- Hyrwyddo a chefnogi cymunedau.

Yn gynwysedig yn yr adroddiad roedd nodiadau ar y meysydd allweddol o gynnydd. Pwysleisiwyd bod llawer o waith da a chynnydd wedi'i wneud ac yn parhau i gael ei wneud. Roedd cydweithio agos ar draws gwahanol wasanaethau yn allweddol i gyflawni yn erbyn pob pwynt gweithredu.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Aelod Arweiniol a'r swyddogion am yr adroddiad manwl a'r cyflwyniad.

Gan ymateb i gwestiynau'r Aelodau, dywedodd yr Aelod Arweiniol a swyddogion:

- Roedd 316 o aelwydydd mewn llety brys a llety dros dro yn y sir. Cafodd hyn ei dorri i lawr i 184 o aelwydydd mewn llety brys a 132 mewn llety dros dro. Yn ystod y 12 mis diwethaf roedd y gwasanaeth wedi cefnogi 324 o aelwydydd i denantiaethau drwy wasanaethau digartrefedd. Roedd nifer yr aelwydydd mewn llety brys wedi tueddu i aros yn weddol sefydlog ers dechrau Pandemig Covid. Sylwyd bod mwyafrif yr aelwydydd a oedd yn datgan eu bod yn ddigartref yng Ngogledd y Sir, roedd cyfran fawr o aelwydydd yn byw yn y Rhyl.
- Ar ôl cwblhau datblygiad tai ym Mhrestatyn, byddai 14 o fflatiau ar gael i drigolion hŷn/aelwydydd yn y gymuned. Byddai'r rhain yn cael eu dyrannu i bobl sydd ar y gofrestr Un Llwybr Mynediad at Dai (SARTH) ar hyn o bryd.
- Nid oedd tan feddiannaeth wedi'i gynnwys yn y cynllun gweithredu ar hyn o bryd, cytunodd swyddogion y byddai'n ychwanegiad cadarnhaol i'w gynnwys yn y cynllun gweithredu. Byddai gallu cael eiddo sy'n cael ei dan feddiannu ar gael i'w osod i deuluoedd drwy gartrefu preswylwyr presennol mewn llety o faint priodol yn helpu i wireddu argaeledd cartrefi maint teulu. Fodd bynnag, roedd hwn yn faes cymhleth a sensitif na ellid ei ddatrys dros nos.
- Ar hyn o bryd roedd 3 o bobl hysbys yn cysgu ar y stryd yn y sir. Roedd gan bob un ohonynt anghenion cymhleth gwahanol ac maent wedi gwrthod cymorth gan y gwasanaeth. Cynhaliodd swyddogion lefel uchel o gyfathrebu dyddiol gyda phob unigolyn. Roedd swyddogion yn rhagweithiol iawn ac yn gefnogol i unigolion a oedd yn cysgu ar y stryd.
- Nid oedd aelwydydd a oedd yn byw mewn cartrefi gwyliau/carafanau wedi'u cynnwys yn yr ystadegau digartrefedd, gan fod gan yr aelwydydd hynny a oedd yn byw mewn llety gwyliau hefyd gyfeiriad cartref parhaol.
- Byddai ailstrwythuro'r Tîm Arwain Strategol yn dod i rym o 1 Ebrill. Yn dilyn yr ailstrwythuro byddai manylion ynglŷn â phenodiadau neu newidiadau i swyddi yn cael eu cynnwys yn y ddogfen. Byddai'r Rhaglen Datblygu Tai yn

rhan o rôl y Pennaeth Cyfathrebu a Gwasanaethau Cwsmeriaid o 1 Ebrill 2023.

- Roedd nifer o ffactorau, gan gynnwys Pandemig Covid, wedi achosi oedi cyn cwblhau prosiectau o fewn y Rhaglen Datblygu Tai. Clywodd yr aelodau bod nifer o brosiectau tai i'w cwblhau yn y dyfodol agos.
- Bu oedi wrth gyflwyno'r Cynllun Datblygu Lleol oherwydd nifer o faterion. Parhaodd y gwaith i ddatblygu a mabwysiadu Cynllun newydd ac roedd yn mynd rhagddo'n dda.
- Roeddent yn ymwybodol bod nifer o aelwydydd yn dod yn ddigartref oherwydd bod landlordiaid yn penderfynu gwerthu eiddo. Clywodd yr Aelodau fod yr Awdurdod wedi rhoi cyngor am gynllun prydlesu'r sector preifat. Bu cyfathrebu â'r landlordiaid yn eu hannog i ymuno â'r cynllun hwnnw. Y targed oedd cael 80 o landlordiaid ar y cynllun o fewn y 5 mlynedd nesaf. Pwysleisiwyd y byddai cyflawni'r targed hwn yn her.
- Roedd cynllun prydlesu'r sector preifat yn gynllun gan Lywodraeth Cymru a oedd yn gwarantu rhent i landlordiaid ar gyfradd y lwfans tai lleol gyda ffi reoli fach ar ben hynny. Byddai hynny'n cael ei gynnwys dros brydles 5-20 mlynedd. Roedd gwarant y byddai'r eiddo'n cael ei ddychwelyd yn yr un cyflwr ag y cafodd ei brydlesu gyntaf. Derbyniwyd cyllid gan Lywodraeth Cymru i reoli'r cynllun hwnnw. Y gobaith oedd marchnata'r cynllun hwn dros y cyfryngau cymdeithasol a chyfathrebu â landlordiaid.
- Byddai dyletswydd statudol yn dechrau 56 diwrnod cyn i aelwydydd gael eu gwneud yn ddigartref. Ystyriwyd bod atal ac ymyrraeth gynnar yn flaenoriaeth i gefnogi unigolion a bod yn well gwasanaeth.
- Roedd swyddogion hefyd yn rhoi cymorth parhaus i denantiaid i gynnal tenantiaeth mewn llety ar rent. Clywodd yr Aelodau am gontract atal ac ymyrraeth gynnar sy'n cael ei gynnal drwy Shelter a Chlwyd Alyn o'r enw Fy Nghartref Sir Ddinbych. Roedd gan y contract hwn hefyd gyfrifoldeb i leihau'r risg o ddigartrefedd.

Amlinellodd yr Aelod Arweiniol a Swyddogion eu huchelgeisiau ar gyfer cyflawni'r Strategaeth, gan gynnwys: cynnal safle Sir Ddinbych fel yr awdurdod sy'n perfformio orau ar gyfer tai fforddiadwy fesul pen o'r boblogaeth, caffael adnoddau i gwblhau prosiectau a chynlluniau, parhau â'r gwaith partneriaeth i gyflawni yn erbyn y cam gweithredu cynllun, cynnydd wrth weithredu'r Cynllun Datblygu Lleol, gostyngiad o 15% yn nifer yr unigolion sy'n mynd i'r gwasanaeth digartrefedd o flwyddyn i flwyddyn dros y pum mlynedd nesaf a sicrhau bod mwy o dai fforddiadwy ar gael.

Diolchodd yr aelodau i'r swyddogion am y drafodaeth fanwl a'r atebion i'r sylwadau a'r cwestiynau.

Ar ddiwedd trafodaeth fanwl, fe wnaeth y Pwyllgor:

Penderfynwyd: yn amodol ar y sylwadau uchod

- (i) ***derbyn a chadarnhau'r cynnydd a wnaed hyd yma o ran cyflawni'r Strategaeth Tai a Digartrefedd a'r Cynllun Gweithredu diwygiedig; a***

(ii) cytuno i barhau i fonitro'r gwaith o gyflawni Cynllun Gweithredu'r Strategaeth Tai a Digartrefedd bob chwe mis.

6 LLWYDNI AC ANWEDD YN STOC TAI CYNGOR SIR DDINBYCH.

Cyflwynodd yr Aelod Arweiniol dros Dai a Chymunedau, y Cynghorydd Rhys Thomas yr adroddiad i'r Pwyllgor (a gylchredwyd yn flaenorol). Cyflwynodd awdur yr adroddiad Geoff Davies, y Prif Swyddog: Cartrefi Cymunedol a Liz Grieve, Pennaeth Cymunedau a Gwasanaethau Cwsmeriaid i ymateb i gwestiynau a sylwadau'r Pwyllgor.

Roedd yr adroddiad mewn ymateb i gais Llywodraeth Cymru am sicrwydd ar sut yr oedd landlordiaid yn ymateb yn dilyn y farwolaeth drasig a ddigwyddodd yn Rochdale 2022. Gofynnodd Llywodraeth Cymru am adborth gan sefydliadau am sut y bydden nhw'n craffu ar y pryder o fewn eu strwythurau llywodraethu eu hunain. Pwysleisiodd yr Aelod Arweiniol bwysigrwydd bod y Gwasanaethau Tai ac Eiddo yn cael eu craffu'n llawn ar y mater hwn, er mwyn sicrhau bod cymorth yn cael ei ddarparu i aelwydydd yng nghartrefi'r Cyngor i atal a mynd i'r afael â llwydni a chyddwyso.

Y Prif Swyddog: Cadarnhaodd Tai Cymunedol ei bod wedi ei chynnwys yn y pecyn oedd y dogfennau a gyflwynwyd i Lywodraeth Cymru yn gynharach yn y flwyddyn. Rhoddodd wybod i'r aelodau bod y data a gynhwysir yn y papurau yn gyfredol. Yn ei farn ef roedd yr adroddiad yn dangos yn dda y gwaith sy'n ymateb i lwydni a chyddwyso yn stoc tai Cyngor Sir Ddinbych. Cynigiwyd cynnal arolwg i denantiaid a nododd eu bod yn cyddwyso er mwyn derbyn adborth am y gefnogaeth a gawsant. Pwysleisiwyd nad oedd pob mowld a chythraul mewn eiddo oherwydd nam ar yr adeilad gallai fod yn nifer o resymau. Clywodd yr aelodau bod mowld du yn aml yn cael ei achosi o anadl ac aer sy'n casglu ar waliau tai a phapur wal. Pwysleisiodd hefyd fod sychu dillad ar radiators mewn ystafelloedd yn ddrwg i iechyd. Roedd swyddogion y cyngor yn gyflym i ymateb i adroddiadau o lwydni a chyddwyso i ganfod unrhyw faterion neu risgiau. Dros y blynyddoedd diwethaf roedd llawer iawn o wybodaeth wedi'i rhoi ar gael i drigolion er mwyn rhoi arweiniad a gwybodaeth er mwyn lleihau'r risg o fowldio. Roedd y daflen ddiweddar a gyhoeddwyd ynghlwm wrth y papurau fel atodiad 4.

Rhoddodd wybod i aelodau unwaith y byddai adroddiad o lwydni wedi'i dderbyn, byddai arolygydd eiddo yn mynychu'r eiddo i archwilio'r eiddo i benderfynu a oedd unrhyw broblemau gyda'r adeilad. Roedd offer uwch wedi'i gaffael ar gyfer archwiliadau i gynorthwyo'r swyddogion wrth benderfynu achos o'r mowld neu'r cyddwyso. Clywodd yr aelodau mai pwysigrwydd cael gwared ar unrhyw lwydni du a ganfuwyd yn syth gan mai'r risg i iechyd a diogelwch tenantiaid oedd y peth pwysicaf i'r awdurdod.

Roedd gwaith wedi'i dargedu ar eiddo gyda'r graddfeydd ynni isaf wedi digwydd, mewn theori mai nhw oedd y priodweddau oedd fwyaf agored i ddatblygu cyddwyso. Roedd swyddogion wedi cysylltu â bron i 200 o'r eiddo yma i roi gwybodaeth a chefnogaeth. Roedd swyddogion wedi bod mewn cysylltiad â thenantiaid oedd heb fanteisio ar y cronfeydd cymorth ynni. Clywodd yr aelodau

hefyd bod swyddogion yn gwrthod datgysylltu'r cyflenwad nwy i eiddo ond eu bod yn cynnig cefnogaeth a chymorth ychwanegol.

Nodwyd, o'r 11,000 o adroddiadau atgyweirio a dderbyniwyd yn ystod 2022 dim ond 168 oedd wedi bod mewn perthynas â llwydni a chyddwyso, roedd hyn yn cyfateb i 1.5% o'r holl geisiadau am waith atgyweirio a 5% yn yr holl stoc dai yn Sir Ddinbych. Doedd dim patrwm o fath o annedd oedd yn fwy agored i broblemau llwydni neu gyddwyso. Fe wnaeth swyddogion gyfeirio at y cynnydd yn y nifer sy'n adrodd am bryderon, pwysleisiwyd bod hyn oherwydd y cynnydd mewn adnoddau a gwelliant mewn adrodd. Roedd eiddo anodd eu cynhesu wedi'u nodi, roedd y priodweddau hyn wedi derbyn rhai adnoddau ac addasiadau ychwanegol i systemau i gynorthwyo gwresogi'r annedd.

Diolchodd y swyddogion i'r Pwyllgor am y cyfle i graffu ar y gwasanaeth hwn a dangos gwaith y tîm yn y maes hwn.

Gwnaed aelodau'n ymwybodol pan gafwyd pryderon ynghylch cyflwr yr eiddo cynhaliwyd yr holl waith angenrheidiol i sicrhau bod eiddo'n ddiogel ac yn cael ei drwsio i safon.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddogion a'r Aelod Arweiniol am y cyflwyniad manwl i'r adroddiad. Yn ystod y drafodaeth trafodwyd y pwyntiau canlynol yn fanylach:

- Rhoddodd y rhestr wirio, sydd ynghlwm yn Atodiad 3, fanylion i swyddogion am gyfrifoldebau'r Awdurdod fel y landlord i gynghori a chefnogi tenantiaid lle bo hynny'n bosibl. Roedd cyfrifoldeb ar y landlord a'r tenantiaid i sicrhau bod yr eiddo'n cael ei gynnal a'i reoli'n briodol.
- Cynhaliwyd ymweliadau blynyddol ag eiddo. Defnyddiwyd yr ymweliadau blynyddol hyn i ddarparu arweiniad ac atal materion posibl fel llwydni a chyddwyso rhag digwydd. Un her oedd swyddogion yn wynebu oedd peidio cael caniatâd i ymweld ag eiddo. Yr unig amser y gallai swyddogion orfodi ymweliad oedd cynnal archwiliad nwy.
- Roedd cynllun rheoli asedau yn rhoi gwybodaeth am gyflwr stoc tai y Cyngor. Cynhaliwyd arolwg cyflwr eiddo llawn o'r tu allan i bob eiddo. Lle roedd hi'n anodd cael caniatâd i fynd i mewn i gynnal arolygon cyflwr mewnol cynhaliwyd y rhain ar yr un pryd ag arolygiadau nwy.
- Roedd swyddogion yn ddibynnol ar denantiaid yn dweud unrhyw bryderon i swyddogion. Roedd rheoli eiddo da yn bwysig.
- Roedd swyddogion am sicrhau bod llwybr clir i denantiaid gysylltu â swyddogion ag unrhyw bryderon. Y gobaith oedd y byddai hyn yn ymgorffori perthynas gydweithredol, gydweithredol â thenantiaid. Roedd siroedd Sir Ddinbych â chyfrifoldeb i sicrhau bod eiddo'n cael eu cynnal i safon dda. Pwysleisiodd y Pennaeth Cyfathrebu a'r Gwasanaeth Cwsmeriaid ei phryder gyda phleidiau'n cynnig dim llawdriniaeth ffioedd heb ei ennill. Anogodd drigolion i gyfathrebu â swyddogion a gofynnodd i aelodau'r Pwyllgor ailadrodd i denantiaid gweithdrefn gwyno'r Cyngor ac Ombwdsmon Cyhoeddus na gweithredydd trydydd parti.
- Roedd o dan straen eiddo yn gartrefi trigolion. Doedd swyddogion ddim eisiau gosod ar unigolion ond roedden nhw eisiau iddyn nhw groesawu cefnogaeth a chymorth swyddogion lle bo angen. Clywodd yr aelodau, darparwyd rhybudd i denantiaid cyn mynd i eiddo.

- Y bwriad oedd symud ymlaen i gael dull mwy cyfannol wrth ymweld ag eiddo i asesu mwy nag un agwedd ar ei chynnal a chadw a gwneud ymweliad byth â chyfrif.

Mynegodd aelodau eu diolch i'r swyddogion a chanmolodd y Pennaeth Gwasanaeth yn rhagweithiol wrth ddod â'r pwnc ymlaen i'w drafod.

Yn dilyn trafodaeth fanwl, y Pwyllgor:

Penderfynwyd:

- (i) derbyn ac ardystio'r wybodaeth a ddarparwyd;***
- (ii) yn amodol ar y sylwadau uchod, i gadarnhau ei fod yn fodlon bod systemau a phrosesau'r Cyngor yn gadarn ac yn briodol i sicrhau bod problemau lleithder a llwydni yn cael eu trin yn sydyn ac yn effeithiol; a***
- (iii)gofyn i Adroddiad Gwybodaeth gael ei ddosbarthu i aelodau'r Pwyllgor ymhen 12 mis, yn manylu ar effeithiolrwydd y prosesau a sefydlwyd i fynd i'r afael â phroblemau lleithder a llwydni. Dylai'r adroddiad hefyd ganolbwyntio ar effeithiolrwydd arferion rheoli stoc Tai Cyngor ehangach, gan gynnwys ymateb i geisiadau am wasanaethau, cwynion a darparu cyngor i bob tenant, gan gynnwys y rhai sy'n anoddach ymgysylltu â nhw neu eu cyrraedd.***

**AR YR ADEG HON (11.45 AM) CAFWYD EGWYL O 20 MUNUD.
AILDDECHREUODD Y CYFARFOD AM 12.05 P.M.**

7 SAFONAU A PHERFFORMIAD Y GWASANAETH LLYFRGELL

Croesawodd y Cadeirydd y Cynghorydd Emrys Wynne, Aelod Arweiniol dros Iaith, Diwylliant a Threftadaeth Cymru ynghyd â Liz Grieve, Pennaeth Cymunedau a Gwasanaethau Cwsmeriaid a Bethan Hughes, y Prif Lyfrgellydd.

Diolchodd yr Aelod Arweiniol i'r Pwyllgor am estyn gwahoddiad i graffu ar Safonau a Pherfformiad Gwasanaeth y Llyfrgell gan gyflwyno'r adroddiad i'r aelodau (a gylchredwyd yn flaenorol). Pwrpas yr adroddiad oedd i'r Pwyllgor graffu ar berfformiad a safonau llyfrgelloedd 2021-22 yn Sir Ddinbych. Bu hefyd yn tywys aelodau drwy Atodiad 2 a oedd yn ymwneud â gwybodaeth am y perfformiad presennol ar gyfer 2022-23.

Clywodd yr aelodau wybodaeth am y cynnydd sydd wedi'i wneud i ddatblygu llyfrgelloedd fel canolfannau lles. Y ddyletswydd statudol a roddir ar bob llyfrgell yng Nghymru oedd cael gwasanaeth llyfrgell i ddarparu gwasanaeth cynhwysfawr ac effeithlon i drigolion. Bu Llywodraeth Cymru yn mesur ac asesu sut yr oedd pob awdurdod lleol yn cyflawni'r ddyletswydd honno. Wedi pandemig Covid roedd y gofynion o ran adrodd ar gyfer 2021-22 wedi eu newid i gydnabod y cyfyngiadau ar y gwasanaeth. Clywodd aelodau fod oedi sylweddol i'r adroddiad naratif ac roedd disgwyl iddo gael ei gyhoeddi ym mis Mawrth 2023. Felly nid oedd modd ei

gynnwys yn llawn gyda'r adroddiad hwn. Roedd y gwasanaeth wedi derbyn drafft cynnar a chafodd sylwadau dethol eu cynnwys yn y papurau.

Adlewyrchai'r adroddiad hwn ar y data a gyflwynwyd gan Sir Ddinbych mewn perthynas â 2021-22, ar berfformiad yn erbyn 12 Hawl Craidd a 6 Dangosydd Ansawdd, gyda rhywfaint o sylwebaeth ar y perfformiad gan aseswyr Is-adran Ddiwylliant Llywodraeth Cymru. Cafodd ei amlygu i'r pwyllgor roedd Sir Ddinbych yn parhau i gwrdd â phob un o'r 12 Hawl Craidd.

Cyfrannodd darpariaeth y llyfrgell at nifer o'r themâu Corfforaethol gan gynnwys; lachach Sir Ddinbych, Sir sy'n tyfu ac yn gwella, Sir sydd â chysylltiadau da, Sir deg a chyfartalach, Sir y diwylliant bywiog a'r Gymraeg ffyniannus a chyngor sy'n rhedeg yn dda, sy'n perfformio'n dda.

Tynnodd yr Aelod Arweiniol sylw at gwblhau Sialens Ddarllen yr Haf yn llwyddiannus ar draws Llyfrgelloedd Sir Ddinbych. Roedd yn dangos cynnydd sylweddol yn y defnydd o'r gwasanaeth. Roedd aelodau'n cael gwybod bod pob llyfrgell yn Sir Ddinbych wedi gwella gwasanaethau digidol i drigolion lleol wneud defnydd ohonynt. Gwasanaethau gan gynnwys y One Stop Shops a oedd yn gweithredu o lyfrgelloedd ar draws y Sir.

Ychwanegodd Pennaeth Cymunedau a Gwasanaethau Cwsmeriaid fod Safonau'r Llyfrgell yn gyfle gwych i'r Gwasanaeth Llyfrgell fynychu craffu i gyflwyno perfformiad y gwasanaeth i'w drafod. Roedd hi'n falch o ddweud bod llyfrgelloedd wedi gwella'n dda ar ôl i'r pandemig Covid gau. Cynigiodd ei diolch i staff y llyfrgell am yr ymroddiad a bortreadwyd ganddynt i gyd yn ystod y pandemig i barhau i gynnig rôl broffesiynol a chefnogol i'r trigolion.

Daeth y Prif Lyfrgellydd i ben drwy hysbysu'r Pwyllgor bod y fframwaith yn galluogi'r gwasanaeth i fesur a dangos yr effaith a gafodd y gwasanaeth ar drigolion yn y gymuned. Roedd y fframwaith yn cael ei ddiwygio ar hyn o bryd ac roedd yn debygol o fod yn fwy ysbrydoledig yn y blynyddoedd nesaf. Anogodd aelodau i fynychu eu llyfrgell leol i arsylwi ar yr hyn oedd wedi digwydd.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Aelod Arweiniol a'r swyddogion am y cyflwyniad manwl a'r papurau a ddarparwyd i gyd-fynd â'r adroddiad.

Llongyfarchodd yr aelodau y gwasanaeth am yr hyn maen nhw'n ei gynnig i drigolion. Roedd y gwasanaethau a ddarparwyd yn cynnig cymorth ac arweiniad i drigolion a llyfrgelloedd yn dod yn fwy o ganolfannau cymunedol.

Mewn ymateb i sylwadau a chwestiynau'r aelodau fe ehangodd yr Aelod Arweiniol ynghyd â'r swyddogion ar y canlynol:

- Doedd dim targed wedi'i osod ar gyfer twf a ragwelwyd mewn aelodau gweithredol, ond roedd yr holl hysbysebu a marchnata mewn partneriaeth ag ystod o bartneriaid a gwasanaethau. Rhan o'r bartneriaeth honno oedd i'r grwpiau hynny annog unigolion i ymuno â'r llyfrgell.
- Roedd y gwasanaeth yn cynnig gwasanaeth digidol i unigolion oedd ddim yn gallu cael mynediad i'r llyfrgell yn ystod peth amser agor. Clywodd yr aelodau bod nifer o lyfrgelloedd yn cynnig amseroedd agor ddydd Sadwrn.

- Y disgwyl oedd y byddai'r cynnig digidol yn parhau i gynyddu yn ystod y blynyddoedd i ddod.
- Roedd y gwasanaeth digidol ar sail Cymru gyfan, gyda'r aelodau'n gallu manteisio ar y pwll adnoddau a rennir. Gwelwyd llawer o waith rhanbarthol ar draws Gogledd Cymru, yn enwedig gyda'r catalog cyffredin o lyfrau. Arweiniodd hyn at gynnig ystod ehangach o stoc i ddefnyddwyr.
- Fel rhan o ymdrechion cynhyrchu incwm y Gwasanaeth cafodd nifer o lefydd eu rhentu i drydydd partiön. Roedd hyn yn cynnig gwasanaeth ychwanegol i drigolion fel anghenion bancio, meysydd i gynnal digwyddiadau addysgol, digwyddiadau lles cymunedol fel Clybiau Dementia ac ati.
- Ar hyn o bryd roedd rhaglen farchnata ar waith i hyrwyddo'r Gwasanaeth a'i arlwy. Roedd datganiad misol i'r wasg sy'n dangos agweddau newydd o'r gwasanaeth wedi'i weld yn ystod eleni. Defnyddiwyd cyfryngau cymdeithasol yn helaeth i hyrwyddo llyfrgelloedd a'r hyn oedd ar gael i gymunedau.
- Roedd partneriaethau penodol gyda rhai Cynghorau Dinas, Tref a Chymuned ar waith mewn rhai rhannau o'r awdurdod. Cafwyd cyfraniadau ariannol tuag at redeg y llyfrgell leol. Roedd y rhain yn caniatáu i grwpiau gyfarfod a chynnal cyfarfodydd rheolaidd yn y gymuned.
- Roedd gofyn statudol i gynnig gwasanaeth llyfrgell, ac er nad oedd cyfarwydddeb ar beth oedd y gwasanaeth hwnnw'n ei olygu, mae Safonau Llyfrgell Cyhoeddus Cymru yn cynnig modd o ddehongli'r gofyniad statudol.
- Roedd dileu'r dirwyon mewn llyfrgelloedd wedi digwydd yn 2022. Gwelwyd cynnydd yn nefnydd y llyfrgell ac ymwelwyr er nad oedd tystiolaeth i gysylltu hynny â dileu dirwyon.

Ar ddiwedd y drafodaeth, diolchodd y Pwyllgor i'r Prif Lyfrgellydd a holl staff y Gwasanaeth Llyfrgell yn Sir Ddinbych am yr ystod ac ansawdd ardderchog o wasanaethau a ddarparwyd ganddynt i drigolion, ac:

Penderfynwyd: yn amodol ar y sylwadau uchod –

- (i) derbyn yr adroddiad a llongyfarch Gwasanaeth Llyfrgelloedd y sir ar ei berfformiad yn erbyn 6ed Fframwaith Safonau Llyfrgelloedd Cyhoeddus Cymru yn ystod 2021/22; a***
- (ii) gofyn am adroddiad pellach ar berfformiad y Gwasanaeth yn erbyn y Safonau yn ystod 2022/23, ac amlinellu ei gynnydd wrth ddatblygu llyfrgelloedd fel manau lles a chadernid unigol a chymunedol. Mae hyn yn unol â themâu corfforaethol y Cyngor, gyda'r nod o gefnogi darpariaeth y Cynllun Corfforaethol wrth iddo gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor yn ei gyfarfod ym mis Ionawr 2024.***

8 RHAGLEN WAITH ARCHWILIO

Cyflwynodd y Cydlynnydd Craffu'r adroddiad (dosbarthwyd ymlaen llaw).

Roedd y cyfarfod nesaf wedi'i drefnu ar gyfer 27 Ebrill 2023, clywodd yr aelodau fod adolygiad chwe mis o'r Gofrestr Risg Gorfforaethol i'w gyflwyno i'r aelodau.

Atgoffwyd yr aelodau o drafodaethau blaenorol ar y mater band eang yn y sir.

Dywedodd wrth yr aelodau ei bod wedi gwneud rhai ymholiadau ar y mater a'i bod yn amlwg bod darpariaeth Band Eang yn fater cymhleth iawn. Rhoddwyd gwybod i'r

Aelodau fod yr Is-Gadeirydd y Cynghorydd Gareth Sandilands a'r Cydlynnydd Archwilio wedi mynychu cyfarfod gyda BT Open Reach ar gyflwyno ffibr llawn i Sir Ddinbych. Yn dilyn y cyfarfod hwnnw penderfynwyd y byddai gweithdy yn rhoi trosolwg o ddarpariaeth Band Eang a Chynlluniau Uwchraddio yn Sir Ddinbych o fudd i aelodau, cyn penderfynu pa agweddau fyddai'n elwa o graffu manwl. Cynigiwyd yn y cyfarfod nesaf i gynnal gweithdy yn dilyn busnes y pwyllgor.

Roedd Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Craffu wedi cyfarfod yn ddiweddar. Yn y cyfarfod hwnnw roedd cais a dderbyniwyd gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar recriwtio, cadw staff a chynllunio'r gweithlu wedi'i adolygu. Roedd y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio wedi derbyn adroddiad yn flaenorol ac roedd Sgriwtini arfaethedig wedi trafod y pwnc yn fanylach. Cynhwyswyd adroddiad ar raglen waith i'r dyfodol GCIGA er gwybodaeth ar yr un mater. Cynigiwyd felly bod adroddiad ffurfiol yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor Archwilio Perfformiad yn y cyfarfod a drefnwyd ar gyfer 8 Mehefin 2023 yn hytrach nag i'r GCIGA.

Roedd Atodiad 2 yn cynnwys copi o'r ffurflen Cynnig Aelodau, hysbyswyd yr aelodau y byddai'r Grŵp yn cyfarfod eto ar 27 Ebrill. Anogwyd yr aelodau i lenwi'r ffurflen gydag unrhyw eitemau y credent oedd yn haeddu ystyriaeth.

Atodiad 3 i'r adroddiad oedd gwaith i'r dyfodol y Cabinet.

Atodiad 4 – hysbyswyd yr aelodau o'r argymhellion a wnaed yn y cyfarfod Craffu blaenorol a'r cynnydd a wnaed o ran eu gweithredu.

Yn dilyn y drafodaeth gynharach gofynnodd yr aelodau am adroddiad y Strategaeth Dai a'r Strategaeth Digartrefedd gyda diweddariad ymhen chwe mis. Hefyd cynnwys cais am adroddiad dilynol ar Dai'r Cyngor a gwaith gyda thenantiaid. Dywedodd y Cydlynnydd Craffu wrth yr aelodau ei bod wedi siarad â'r swyddogion a chynigiwyd cynnwys adroddiad gwybodaeth ar y rhaglen waith i'r dyfodol ymhen 12 mis.

Nodwyd hefyd bod adroddiad pellach ar Safonau a Pherfformiad y Gwasanaeth Llyfrgell yn cael ei ychwanegu at y rhaglen arfaethedig ar gyfer cyfarfod y Pwyllgor ym mis Ionawr 2024.

Atodiad 5 i'r adroddiad oedd y datganiadau o ddiddordeb a dderbyniwyd i wasanaethu fel cynrychiolwyr pwyllgor ar y grwpiau Herio Gwasanaethau. Clywodd yr aelodau y byddai'r grwpiau Her Gwasanaeth yn cyfarfod fwy neu lai unwaith y flwyddyn. Ynghlwm roedd rhestr o'r mynegiadau a dderbyniwyd hyd yma. Clywodd yr aelodau fod y Cynghorydd Terry Mendies ynghyd â'r Cynghorydd Carol Holliday wedi mynegi diddordeb i gynrychioli'r Pwyllgor ar y Grŵp Her Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol. Roedd yr aelodau'n gytûn i'r Cynghorydd Mendies fynychu cyfarfodydd Her y Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol. Nodwyd bod nifer fach o wasanaethau yn dal i fod angen gwneud trefniadau cyfarfod, roedd y rhain yn dibynnu ar ganlyniad yr ailstrwythuro UDA a oedd ar fin digwydd. Byddai rhestr gyfredol yn cael ei darparu pan fyddai trefniadau wedi'u gwneud. Anogodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Llywodraethu a Busnes yr aelodau i gymryd rhan mewn cyfarfodydd herio gwasanaethau er mwyn deall y gwasanaethau'n fanylach.

Tywysodd y Cadeirydd yr aelodau drwy'r rhestr a awgrymwyd a gofynnodd i'r Pwyllgor gadarnhau ei gynrychiolwyr. Cadarnhaodd y Cydlynnydd Craffu y byddai'n

cyflwyno rhestr wedi'i diweddarau i'r Pwyllgor pan fyddai rhagor o fanylion ar gael. Yr oedd

Penderfynwyd:

- (i) yn amodol ar gynnwys yr adroddiadau y gofynnwyd amdanynt yn ystod y cyfarfod ynghyd â'r ychwanegiadau a'r diwygiadau a amlinellwyd uchod, cadarnhau Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor fel y nodir yn Atodiad 1;***
- (ii) penodi'r aelodau a enwir isod i wasanaethu fel cynrychiolwyr y Pwyllgor ar y Grwpiau Her Gwasanaeth canlynol:***

Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol - y Cynghorydd Terry Mendies;

Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaeth Cefn Gwlad - y Cynghorydd Gareth Sandilands;

Cyllid ac Archwilio - y Cynghorydd Hugh Irving;

Gwasanaethau Cymorth Cymunedol - y Cynghorydd Carol Holliday;

Addysg a Gwasanaethau Plant - y Cynghorydd Ellie Chard.

9 ADBORTH GAN GYNRYCHIOLWYR Y PWYLLGOR

Dywedodd y Cadeirydd, fel cynrychiolydd y Pwyllgor Craffu ar Fwrdd Prosiect Adeiladu'r Frenhines, wrth yr aelodau fod y Bwrdd yn parhau i gyfarfod yn fisol. Roedd y gwaith adeiladu ar yr adeilad newydd wedi hen ddechrau ac roedd y broses o geisio datganiadau o ddiddordeb ar gyfer gweithredwr y cyfleuster wedi dechrau.

Daeth y cyfarfod i ben am 12.45pm.